

STOCKHOLMSKÄLLAN

Målningen som användes för att näpsa Gustav Vasa

Den 20 april 1535 såg stockholmarna ett ovanligt optiskt fenomen på himlen över Stockholm. Det de såg var vädersolar, bisolar. Dessa uppträder ibland tillsammans med ett annat ljusfenomen kallat halo och skapar det stockholmarna såg den morgonen. Enkelt förklarar uppstår dessa bisolar och ljusringar när iskristallerna i ett moln reflekterar solljuset på ett visst sätt. Men i gamla tider trodde man att det var ett omen som varslade om onda tider.

1535 hade reformationen nyligen genomförts i Sverige och Gustav Vasa hade låtit konfiskera den svenska katolska kyrkans rikedomar. Invånarna i Stockholm trodde att vädersolorna var Guds sätt att visa sitt missnöje. Prästen i Storkyrkan, Olaus Petri, utnyttjade detta tillfälle att näpsa

kungen. Han beställde en målning av himlafenomenet och fick en bild av Stockholm på köpet. Tavlan använde sedan Olaus Petri i sina predikningar då han bland annat anklagade kungen för att inte respektera kyrkans självständiga roll.

Tavlan visar den trånga tätt bebyggda medeltidsstaden. Konstnären stod antagligen på Mariaberget och målade av staden. Husen är mestadels byggda i sten och tegel, men utanför stadsmuren trängs brygghus och magasin i trä. Muren syns inte på Stadsholmen, men ute på Helgeandsholmen syns Yttre Norreport med vingmurar och torn. På Stockholms medeltidsmuseum finns 55 meter av muren bevarad.

Vid dagens Slussen ser vi Yttre och Inre Söderport och vitt bron som förbinder portarna ligger en smedja. Ute

i vattnet finns ytterligare en del av Stockholms försvar, pålkransen. Ett system av stora stockar i vattnet som försvarade staden från fiendliga skepp. Bykyrkan (dagens Storkyrka) dominerar bilden och bakom kyrkan sticker borgen Tre Kronor med sitt kärntorn upp.

Främst i bild ligger Gråmunkeholmen med sina två försvarstorn som vi i dag kallar Birger jarls torn och Gustav Vasas torn. Ön fick sitt namn av franciskanernas konvent som också är avbildat. Kyrkans enkla takryttare syns tydligt. Kyrkan är bevarad, men är både om- och tillbyggd och går i dag under namnet Riddarholmskyrkan.

Stadens andra konvent syns till höger dominikanernas eller svartbrödernas. Även deras kyrka har en enkel takryttare och dessutom en klocka. I dag

finns två källarum kvar från Svartbrödraklostret och visas av Stockholms medeltidsmuseum. Strax nedanför syns Järntorget med stadens våghus. Stångjärn står lutade mot fasaden och säckar med varor ligger intill.

I vattnet utanför Södermalm ligger tranbodnar på rad, byggda på pålar i vattnet. Tillverkningen var både brandfarlig och väldigt illaluktande. Sältran användes som brännmedel i oljelampor. Högt över staden tronar galgen som en ständig påminnelse om vad som händer med dem som inte följer lagen.

I dag finns en kopia av tavlan från 1636 i Storkyrkan. Vill du titta noggrannare på Vädersolstavlan så finns den med zoom-funktion i Stockholmskällan.

Lin Annerbäck,
Stockholms
medeltidsmuseum

IKONISK. I dag finns en kopia av den berömda Stockholmstavlan att beskåda i Storkyrkan. Vill du titta noggrannare på med hjälp av zoom finns den även på stockholmskallan.se